Проект!

ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ
НА ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

(обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.; изм., бр. 50 от 2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2008 г. – бр. 63 от 2008 г.; изм., бр. 69 от 2008 г., бр. 12, 19, 32 и 42 от 2009 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2009 г. – бр. 47 от 2009 г.; изм., бр. 82 от 2009 г., бр. 13 и 100 от 2010 г.; Решение № 15 на Конституционния съд от 2010 г. – бр. 5 от 2011 г.; изм., бр. 45, 49 и 99 от 2012 г., бр. 15 и 66 от 2013 г., бр. 53 и 98 от 2014 г., бр. 50 от 2015 г., бр. 15 и 43 от 2016 г., бр. 8, 13, 63, 86, 96 и 102 от 2017 г., бр. 42 и 65 от 2018 г., бр. 38, 83, 98 и 100 от 2019 г., бр. 68, 98 и 110 от 2020 г., бр. 9 и 15 от 2021 г., бр. 15, 62 и 102 от 2022 г., бр. 11, 66, 80, 85 и 102 от 2023 г. и бр. 39 от 2024 г.; Решение № 11 на Конституционния съд от 2024 г. – бр. 57 от 2024 г.; изм., бр. 67 от 2024 г., бр. 26, 55, 63 и 115 от 2025 г. и бр. 13 и 17 от 2026 г.)

§ 1. В част трета се създава глава тридесет и трета „б“ с чл. 388с - 388ч:

„Глава тридесет и трета „б“

Производство поради публичното участие на ответника

Приложно поле

Чл. 388с. Правилата на тази глава се прилагат във всяко производство по граждански и търговски дела, водено поради публичното участие на ответника.

Отхвърляне на очевидно неоснователен иск

Чл. 388т. (1) Ответникът може да поиска отхвърляне на иск, предявен поради публичното му участие, като очевидно неоснователен. Искането може да бъде направено най-късно в първото заседание за разглеждане на делото (или в отговора на исковата молба).

(2) Съдът се произнася по искането в едноседмичен срок. Когато съдът установи, че искът е очевидно неоснователен, указва на ищеца да обоснове иска си в едноседмичен срок.

(3) В случай че ищецът не обоснове иска си или въпреки това искът е очевидно неоснователен, съдът постановява решение в закрито заседание, с което отхвърля иска.

Защита срещу злоупотреба с процесуални права от ищеца

Чл. 388у. (1) Съдът преценява дали производството има за цел да осигури защита на накърнени законни интереси и права чрез основателен иск, или има за основна цел да възпрепятства, ограничи или санкционира ответника поради публичното му участие, като взема предвид следните обстоятелства:

1. неравнопоставеност на силите между страните;

2. необоснованост, непропорционалност или прекомерност на иска или на част от него, включително на цената на иска, спрямо твърдяното засягане на правата на ищеца;

3. множество производства или координирани правни действия, започнати от ищеца или от свързани страни във връзка със сходни въпроси или основани на едни и същи факти, включително с трансграничен елемент;

4. сплашване, тормоз или заплахи от страна на ищеца или неговите представители преди или по време на производството, включително чрез медийни публикации, икономически или политически натиск, както и сходно поведение на ищеца по други дела;

5. злоупотреба с процесуални права от ищеца, включително забавяне на производството, избор на съд, прекратяване на производствата на по-късен етап, с цел създаване на затруднения за процесуалната защита на ответника или извършването на допълнителни разноски;

6. умишлено насочване на иска срещу физически лица вместо срещу юридическото лице, отговорно за посочените в исковата молба действия или изявления;

7. действия по дискредитиране или разкриване на подробности от личния живот на ответника;

8. други действия на ищеца, насочени срещу упражняването на правото на свобода на изразяване на мнение и свобода на информация по въпроси от обществен интерес, на свобода на изкуствата и науките или на свобода на събранията и сдруженията по въпроси от обществен интерес.

(2) Обстоятелствата по ал. 1 се установяват от съда служебно въз основа на събраните по делото доказателства и проверка в информационните системи и регистрите на съдилищата и други органи, осъществяващи публични функции. Съдът може по своя инициатива да събира доказателства и да взема предвид факти, непосочени от страните, включително проверена информация от публично достъпни източници, както и служебно известни факти.

(3) По искане на ответника и след преценка на обстоятелствата по ал. 1 съдът може да ограничи злоупотребата с процесуални права от ищеца, като:

1. допусне събирането на доказателства, представени от трети лица съгласно чл. 388ф;

2. допусне обезпечение на съдебните разноски на ответника при отхвърляне на иска;

3. предприеме други подходящи мерки за своевременно разглеждане на иска.

Представяне на доказателства от трети лица

Чл. 388ф. Юридически лица с нестопанска цел, които осъществяват обществено полезна дейност в областта на защитата на основните права и свободи, може със съгласието на ответника до приключване на съдебното дирене в първа инстанция да представят с писмена молба намиращи се у тях документи и други доказателства.

Постановяване на съдебното решение

Чл. 388х. (1) Съдът обявява решението си с мотивите в двуседмичен срок след заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

(2) Когато съдът установи, че производството е водено поради публичното участие на ответника, това се посочва изрично в диспозитива на решението. Изрично се посочва и дали производството има трансгранично значение съгласно член 5 от Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява („стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие“) (ОВ, L 2024/1069 от 16 април 2024 г.).

Публикуване на съдебното решение

Чл. 388ц. Влязлото в сила решение по чл. 388т, ал. 3 и 388х, ал. 2 с пълните данни на ищеца се публикува в единния портал за електронно правосъдие от съда, постановил съдебното решение.

Приложимост на правилата пред въззивния съд

Чл. 388ч. Правилата на тази глава се прилагат съответно и за производството пред въззивния съд.“

§ 2. В чл. 391 се създава ал. 6:

„(6) Не се допуска обезпечение на иск в производство по глава тридесет и трета „б“, когато искът не е подкрепен с убедителни писмени доказателства.“

§ 3. В чл. 403, ал. 2 в изречение второ съюзът „и“ се заменя с „като поиска тя да се освободи в негова полза за погасяване на разноските, които са му присъдени в производството по обезпечения иск, или“, а в изречение трето след съюза „и“ се добавя „съответно“.

§ 4. В част четвърта се създава глава тридесет и пета „а“ с чл. 403а – 403в:

„Глава тридесет и пета „а“

Обезпечаване на разноските на ответника

Чл. 403а. (1) По искове по глава тридесет и трета „б“ ответникът може да поиска при всяко положение на делото до приключване на съдебното дирене пред въззивната инстанция съдът да задължи ищеца да представи обезпечение на очакваните разноски на ответника в производството.

(2) Обезпечение по ал. 1 се допуска, ако съдът прецени, че делото е с оглед на публичното участие на ответника и съобразно изложените от ответника възражения или твърденията в исковата молба е вероятно искът да не бъде уважен, като се взема предвид и степента на засягане на интересите на ищеца, и до размера на очакваните разноски на ответника.

(3) Когато очакваните съдебни разноски не са обосновани или адвокатското възнаграждение в списъка е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, съдът може да допусне обезпечение само на част от разноските или да задължи ответника по делото да представи гаранция в определен от него размер.

(4) Не се допуска обезпечение на разноските пред въззивния съд, когато искът е уважен или първоинстанционният съд е приел, че искът не е предявен с оглед на публичното участие на ответника.

Чл. 403б. (1) В молбата си с искане за обезпечение на разноските ответникът посочва обосновка за основанието и размера на разноските си и списък на очакваните разноски.

(2) Сроковете по чл. 131, 263 и 287 се спират при подаване на молба за определяне на гаранция и не текат до връчване на съобщението, че гаранцията е представена, или до влизане в сила на определението, с което искането за обезпечение се отхвърля.

(3) Препис от молбата по ал. 1 се връчва на ищеца за становище в едноседмичен срок.

(4) Съдът се произнася в срок от една седмица след изтичане на срока по предходната алинея.

(5) Определението подлежи на обжалване при съответно прилагане на правилата на чл. 396, като от всички жалби и актове се връчва препис на страните.

Чл. 403в. (1) Съдът налага обезпечение, като задължава ищеца в производството да представи гаранция съгласно чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите в едноседмичен срок от влизане на определението в сила.

(2) Ако ищецът не представи обезпечение в срока по предходната алинея, първоинстанционното дело се прекратява, а ако обезпечението е допуснато от въззивната или касационната инстанция, се връща съответната жалба на ищеца.“

§ 5. В § 1 от допълнителните разпоредби се създават т. 5 и 6:

„5. „Публично участие“ е изявление или дейност на физическо или юридическо лице при упражняване на правото на свобода на изразяване на мнение и на свобода на информация, на свобода на изкуствата и науката или свобода на събранията и сдруженията, както и свързани с това подготвителни и подпомагащи действия, по въпрос от обществен интерес.

6. „Въпрос от обществен интерес“ е въпрос, който е от естество да засегне правата и законните интереси на обществото в области като:

а) основни права, обществено здраве и безопасност, околна среда или климат;

б) дейности на лице, което е публична фигура в обществения живот или частния сектор;

в) въпроси, обсъждани в производства пред органите на законодателната, изпълнителната или съдебната власт, органите на местното самоуправление и други производства, предвидени в закона;

г) сигнали или публично оповестена информация за корупция, измама или други престъпления или административни нарушения;

д) дейности, насочени към защита на ценностите, залегнали в член 2 от Договора за Европейския съюз или Конституцията на Република България, включително защитата на демократичните процеси от незаконна намеса, по-специално чрез борба с дезинформацията.“

Допълнителна разпоредба

§ 6. Този закон въвежда разпоредбите на Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява („стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие“) (ОВ, L 2024/1069 от 16 април 2024 г.).

Заключителни разпоредби

§ 7. В Закона за адвокатурата (обн. ДВ. бр. 55 от 2004 г., изм. бр. 43 и 79 от 2005 г., бр. 10, 39 и 105 от 2006 г., бр. 59 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 53 от 2010 г., бр. 101 от 2010 г., бр. 82 от 2011 г., бр. 97 от 2012 г., бр.32 от 2016 г., бр.110 от 2020 г., бр. 17 от 2021 г. и бр. 17 от 2026 г.) в чл. 38, ал. 1 се създава т. 4:

„4. лица, които са ответници в производство по глава тридесет и трета „б“ от Гражданския процесуален кодекс.“

§ 8. В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г., бр. 19, 21, 53, 98 и 107 от 2014 г., бр. 14 от 2015 г., бр. 28, 39, 50, 62 и 76 от 2016 г., бр. 13 от 2017 г.; Решение № 1 на Конституционния съд от 2017 г. – бр. 14 от 2017 г.; изм., бр. 63, 65, 85, 90 и 103 от 2017 г., бр. 7, 15, 49 и 77 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 2019 г. – бр. 19 от 2019 г.; изм., бр. 29, 64 и 83 от 2019 г., бр. 11, 86, 103, 109 и 110 от 2020 г., бр. 16 от 2021 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 41 от 2021 г.; Решение № 6 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 43 от 2021 г.; изм., бр. 80 от 2021 г., бр. 15, 24 и 32 от

2022 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2021 г. – бр. 56 от 2022 г.; изм., бр. 62 от 2022 г., бр. 11, 48, 66, 69, 84, 86 и 108 от 2023 г., бр. 18 и 67 от 2024 г., бр. 6, 65 и 87 от 2025 г. и бр. 16 и 17 от 2026 г.) се създава чл. 377б:

„Чл. 377б. Висшият съдебен съвет публикува ежегодно данни относно приключилите съдебни производства, по които са били приложени правилата по глава тридесет и трета „б“ от Гражданския процесуален кодекс, които включват:

1. брой на съдебните производства, приключили с решение по чл. 388т, ал. 3 и с решение по чл. 388х, ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс;

2. брой на съдебните производства, класифицирани по видове ответници и ищци;

3. вида на предявените искове според правното основание;

4. вида на предявените искове – дали са с трансгранично значение съгласно член 5 от Директива (ЕС) 2024/1069 на Европейския парламент и на Съвета от 11 април 2024 година относно защитата на лицата, ангажирани в публично участие, срещу явно неоснователни искове или съдебни производства, с които се злоупотребява („стратегически съдебни производства, насочени срещу публично участие“) (ОВ, L 2024/1069 от 16 април 2024 г.) или не.

§ 9. В Кодекса на международното частно право (обн. ДВ. бр. 42 от 2005 г., изм. бр. 59 от 2007 г., бр. 47 от 2009 г., бр. 100 от 2010 г., бр. 106 от 2023 г. и бр. 39 от 2024 г.) се правят следните допълнения:

1. Създава чл. 18а:

„Компетентност по делата за права от непозволено увреждане поради публичното участие на ответника

Чл. 18а. Българските съдилища са компетентни по искове за вреди, предявени от лице с местоживеене в Република България, във връзка с производства по граждански и търговски дела поради публичното му участие, предявени пред съд или правораздавателен орган на държава, която не е членка на Европейския съюз, когато ищецът по тези дела е лице с местоживеене извън Европейския съюз.“

2. В чл. 121 се създава ал. 4:

„(4) При проверка на основанието по чл. 117, т. 5 съдът проверява дали са налице основания за определяне на решението като постановено поради публичното участие на ответника съгласно глава тридесет и трета „б“ от Гражданския процесуален кодекс.“